

Partiprogram 2023 - 2027

Telemark Senterparti

Innhold

1.0 Innledning.....	3
2.0 Areal.....	5
3.0 Klima og miljø.....	7
4.0 Næringsutvikling	9
5.0 Samferdsel.....	12
6.0 Utdanning	15
7.0 Helse og folkehelse.....	18
8.0 Kultur og kulturarv.....	20

2 **1.0 Innledning**

3 **ET FYLKE AV MULIGHETER!**

4 Telemark er et fylke av muligheter. Når Telemark igjen blir eget fylke skal disse
5 mulighetene brukes. Nye Telemark fylke skal bli et godt sted å bo og et attraktivt fylke å
6 drive næring i. Nye Telemark skal være et fylke som tar lederskap i klimakampen og hvor
7 grønn omstilling skal skape nye arbeidsplasser. Nye Telemark skal være et fylke med
8 små forskjeller og hvor det leveres gode tjenester i hele fylket. Nye Telemark skal
9 bygges opp nær folk og være et fylke med kort vei til besluttende myndigheter.
10 Telemark Senterparti vil være en pådriver for å få dette til – i nye Telemark Fylkesting.

11 Senterpartiet bygger sitt arbeid på ideene om ansvar, fellesskap og en langsiktig og
12 bærekraftig forvaltning av natur og miljø. Et levende folkestyre og desentralisering av
13 eiendomsrett, makt, kapital og bosetting er grunnleggende elementer i Senterpartiets
14 politikk. Senterpartiet setter enkeltmennesket i sentrum og vil bygge samfunnet
15 nedenifra. Alle skal ha likeverdige muligheter uavhengig av kjønn, alder, seksuell
16 orientering, funksjonsnivå, sivilstand, bosted, livssyn og etnisk tilhørighet.

17 Nye Telemark fylkeskommune skal fremme hele fylkets interesser. Fylkeskommunenes
18 kjerneoppgaver er innen videregående skole, samferdsel, næringsutvikling, tann- og
19 folkehelse og kultur. Disse skal utvikles videre. I tillegg skal Nye Telemark
20 fylkeskommune være best i landet på regional utvikling.

21 For å skape gode lokalsamfunn i hele Telemark må vi balansere mellom behovene for
22 fortetting og behovet for friareal, grønne lunges og rekreasjonsområder. Det skal være
23 mulig å ha større tomter og større frihet og nærhet til friluftsområder og vann i tynt
24 befolkede strøk på landet enn i bynære områder.

25 Veksten i fremtiden må i betydelig større grad skje på lokalsamfunnets, jordressursene
26 og miljøets premisser.

27 Kommunene må ha mulighet til å ivareta sine særpreg samtidig som de må få til gode
28 helhetlige løsninger sammen med nabokommuner.

29 Senterpartiet vil spre makt og innflytelse i samfunnet. Senterpartiet mener det er et
30 gode for innbyggerne at de kan bo, jobbe og få tjenester over hele fylket.

31

32 **NÆR FOLK**

33 Fylkeskommunens viktigste oppgave er å gi innbyggerne gode tjenestetilbud – der de
34 bor.

35 Det betyr gode videregående skoler og bedre veier i hele fylket. Det betyr et godt
36 utbygd kollektiv- og kulturtilbud. Det betyr en aktiv nærings- kultur- og
37 miljø/klimapolitikk. Det betyr å legge til rette for god folkehelse og en aktiv frivillig
38 sektor.

39 Senterpartiet mener samtidig at Nye Telemark fylkeskommune skal være noe mer. Vi
40 ønsker å ta et ansvar for å påvirke utviklingen – også utenfor de saksområdene
41 fylkeskommunen har ansvaret for. Senterpartiet vil derfor kjempe for at også staten
42 leverer tjenester der folk bor. Vi ønsker et politi som er tilstede i kommuner, bydeler og
43 ungdomsmiljøer. Vi ønsker mer synlig politi i fylket vårt. Vi ønsker å ha et politi som har

44 mulighet til i større grad å prioritere forebyggende arbeid. Vi ønsker rett og slett et reelt
45 nærpoliti.

46 Senterpartiet vil trygge sykehus tilbudet i Telemark. Skien og Notodden Sykehus må
47 begge utvikles som fullverdige akutt sykehus ved å få nye oppgaver tilført.

48 Senterpartiet ønsker å la kommunene i Telemark selv få bestemme over sin egen
49 fremtid. Vi ønsker ikke noen forslag om økonomisk sulteforing eller tvang for å slå
50 kommuner sammen. Senterpartiet mener folkeavstemming bør avholdes i forbindelse
51 med spørsmål om eventuelt nye kommunesammenslåinger. Senterpartiet vil kjempe for
52 at Nye Telemark fylkeskommune får tilført flere oppgaver de kommende årene. Det vil
53 bringe politikken og beslutningene nærmere fylkets innbyggere.

54 Senterpartiet mener Universitetet i Sør-Øst Norge må gi et utdannings- og
55 forskningstilbud i hele fylket. Det betyr at dagens 4 campuser i Telemark må bestå og at
56 målet er å styrke tilbudet ved alle studiestedene. Universitetet har i dag et godt faglig
57 tilbud og fremstår som et attraktivt studiested. Det gjøres best i fremtiden ved å klare og
58 kombinere faglig utvikling med tilstedeværelse i hele fylket. Da lykkes også Universitetet
59 med å være en pådriver til regional utvikling og kan samtidig høste fordelene av å
60 samarbeide med lokalt nærings- kultur- og foreningsliv.

61 Senterpartiet ønsker ikke færre passkontor, færre trafikkstasjoner, færre domstoler og et
62 generelt svekket statlig tjenestetilbud i Telemark. Vi vil derfor arbeide for disse tilbudene
63 blir opprettholdt – og styrket - i hele fylket.

64 Utflytting gir nærhet! Senterpartiet ønsker å flytte statlig virksomhet til Telemark. Slike
65 utflyttinger letter presset på Oslo-området og styrker arbeidsmarkedet for mennesker
66 som vil bo i Telemark. Statlige virksomheter må samtidig påse at de ved flytting ikke
67 utkonkurrerer kommunene på lønns- og arbeidsvilkår.

68

69 **2.0. Areal**

70

71 Telemark er et variert fylke med alle arealtyper. Det er stort press på et sårbart kystbelte
72 og på dyrket mark i nedre deler av fylket mens presset er mindre i øvre deler. Areal er en
73 begrenset ressurs og må forvaltes i et langsiktig perspektiv. Dyrka jord er en ikkefornybar
74 ressurs, og er grunnlaget for all matproduksjon. Med begrensede areal for
75 matproduksjon, er det nødvendig med et sterkt jordvern. Senterpartiet vil stille strenge
76 krav til jordvern i planprosesser og arealplaner og sier derfor nei til omdisponering av
77 matjord.

78 Også ved utbygging av offentlig infrastruktur må det settes et større fokus på tap av
79 matjord, skog og naturverdier grunnet endret arealbruk i privat og offentlig regi. Gjenbruk
80 av allerede nedbygde arealer må i større grad vurderes.

81 Fylkesplanene må ivareta kulturminner, friluftsinnteresser, naturmangfold og fellesgoder.
82 Senterpartiet vil sikre tilgjengeligheten for allmennheten i strandsonen. Forvalteransvaret
83 må ivaretas i et langsiktig perspektiv.

84 Fylkeskommunen har en sentral rolle gjennom plansamarbeidet. I områder med sterk
85 befolkningsvekst må vi utvikle våre tettsteder for bolig og arbeidsplasser på en
86 bærekraftig måte som ikke kommer i konflikt med dyrkbar jord. Det må legges opp til
87 varierte boformer som passer ulike deler av Telemark. Hele fylket må tas i bruk.

88 Utviklingen med null-utslippskjøretøy både i privat, næring og innen offentlig
89 kollektivtransport går stadig fremover. CO₂ utslipp fra personbiltrafikk, næringstransport
90 og offentlig kollektivtransport vil således bli sterkt redusert framover. Senterpartiet
91 mener denne utviklingen åpner for mer spredtbygd boligbygging, der det kan skje på
92 ikke dyrkbar mark.

93 **Senterpartiet vil:**

- 94 • Bevare matjorda og si nei til all utbygging av bolig og næring på dyrka eller
95 dyrkbar mark.
- 96 • Bidra til at kommuner i fylket utarbeider arealregnskap.
- 97 • Samlokalisere større nye næringsområder og arbeidsplasser for å sikre nye og
98 gode kollektivløsninger.
- 99 • Verne om grønne lunger i tettbygde strøk.
- 100 • Styrke allmennheten sin tilgang til kystsonen.

- 101 • Legge til rette for varierte boformer.
- 102 • Evaluere effektene av at kommuner i Telemark i dag må bygge en andel av nye
- 103 boliger innen tettsted i kommunen.
- 104 • Legge til rette for innfartsparkering med lademulighet ved utvalgte
- 105 kollektivholdeplasser.
- 106

107 **3.0. Klima og miljø**

108

109 Miljø og klimaendringer må tas på største alvor. Fylkeskommunen har et stort ansvar for
110 miljø og klimaarbeid i fylket. Fylkeskommunen har også et selvstendig ansvar for å kutte
111 i klimagassutslipp.

112 Telemark skal være energieffektivt og satse på lavt energibruk og fornybare energikilder.
113 Senterpartiets mål er et klimanøytralt fylke og en klimanøytral fylkeskommune.

114 Fylkeskommunen skal være en pådriver og tilrettelegger for at kommuner, næringsliv og
115 innbyggere gjør klima- og miljøvennlige valg.

116 Fylkeskommunen koordinerer planarbeid for å beskytte og forbedre vannmiljøet i
117 ferskvann og kystvann i fylket. Det er viktig at folkevalgte nivå både i kommuner, fylker
118 og på Storting har styring i vannforvaltningen for å ta nødvendig ansvar for at vi alle
119 fortsatt skal ha god kvalitet på vannet vårt, og jobbe for bedring der det trengs.

120 Riktig og aktiv forvaltning av skogen gir muligheter i gode klimaløsninger.

121 Fylkeskommunen må legge til rette for at disse næringene kan bli en del av løsningen på
122 klimaproblemet. Skogen tar i dag opp så mye som halvparten av de norske CO₂ –
123 utslippene. Derfor er tiltak i skogbruket ekstremt virkningsfulle når en skal binde mer
124 karbon fra lufta.

125 **Senterpartiet vil at:**

- 126 • Nye fylkeskommunale bygg skal varmes opp av fornybar energi. Ved renovering
127 av eksisterende bygg skal også fornybar energi foretrekkes.
- 128 • Fylkeskommunale bygg skal så langt det er mulig bygges i tre.
- 129 • Ved alle fylkeskommunale bygg skal det være tilstrekkelig med lademuligheter
130 for elbil.
- 131 • Fylkeskommunen skal støtte opp om innovative prosjekter innen miljø og klima,
132 og fylkeskommunen vil være en pådriver for å få realisert prosjekter innenfor
133 solenergi.
- 134 • I avfallshåndteringen skal alle resirkulerbare materialer sorteres og gjenvinnes.
- 135 • Fylkeskommunen fremmer kunnskap om fordelene ved bioenergi produsert av
136 materiale fra norsk skog, og tar selv dette i bruk når det er mulig.
- 137 • Alle nye busser som settes inn i fylkeskommunal tjeneste skal bruke biogass eller
138 annen klimanøytral energi.

- 139
- 140
- 141
- 142
- 143
- 144
- 145
- 146
- 147
- 148
- 149
- 150
- 151
- 152
- 153
- 154
- 155
- 156
- 157
- 158
- 159
- 160
- 161
- 162
- 163
- 164
- 165
- 166
- 167
- Fylkeskommunen skal ha stort fokus på vannforvaltning, både i sjø og i ferskvann, og følge opp pågående prosjekter. Naturmangfoldet i vannet må ivaretas, og fisk, ål og andre arter må sikres fri vandring i vassdragene.
 - Arbeide for at staten tar sin del av kostnadene som vil komme med krav om nitrogenrensing i nedbørsfelt til Oslofjorden.
 - Støtte opp om tiltak som i større grad tar hensyn til fiskens muligheter til å vandre i regulerte vassdrag i Telemark.
 - Alle innbyggerne i fylket skal kunne bruke kollektivtrafikk som alternativ til privatbilisme. Dette skjer ved å etablere trafikknutepunkt i samarbeid med kommunene.
 - I de tilfellene der pendlerbussen også er skolebuss skal denne ruta også kjøres i skoleferien.
 - Arbeide for at de regionale rovviltnemndene får tilstrekkelig makt og myndighet til å ta ut rovdyr raskt for å hindre tap av beitedyr. I henhold til Stortingets bestandsmål.
 - Sammen med kommunene utarbeide regionale planer for de villreinområdene som ikke har det i dag.
 - Jobbe for at villrein på Hardangervidda får en bedre kondisjon og bruker større deler av Hardangervidda.
 - Støtte opp om Hardangerviddarådets arbeid for å knytte arealforvaltningen i ulike fylker rundt Hardangervidda sammen.
 - Støtte opp om initiativ i privat sektor som minsker klima og miljø-utslipp. Som for eksempel industrien på Herøya har gjort med visjon om å bli den første klimapositive industriregion.
 - Støtte opp om CCS-prosjektet i Brevik, og være en pådriver i å utnytte mulighetene dette gir i andre deler av industrien.
 - Jobbe for å løse naturkrise på samme måte som klimakrise, og bidra til at målene i Naturens Parisavtale nås.

168 **4.0. Næringsutvikling**

169

170 Telemark trenger nye arbeidsplasser. Dette for å sikre vekst og utvikling i hele fylket. Et
171 fremtidsrettet næringsliv legger miljø, bærekraft og klima til grunn for sin virksomhet. Det
172 bidrar og til at omstilling og nyskapning skal prege det nye fylket. Dette krever en aktiv
173 fylkeskommune som bidrar med kompetanse og som støtter lokale initiativ. Telemark
174 fylkeskommune skal være en slik fylkeskommune og være en aktiv tilrettelegger.

175 **Norges viktigste industrifylke**

176 Telemark har en unik industrihistorie. Denne historien danner grunnlaget for svært mye
177 av dagens næringsvirksomhet i fylket. Den skal og legge grunnlaget for at nye
178 arbeidsplasser etableres de kommende årene.

179 **Senterpartiet vil:**

- 180 • Utvikle de etablerte industriklyngene.
- 181 • Utvikle nytt næringsliv basert på erfaring, kunnskap og etablert infrastruktur.
- 182 • Arbeide for nyskapning og næringsutvikling ved å utvikle Startopp Telemark i
183 samarbeid med næringshagen og inkubatoren.
- 184 • Bevare nasjonale lederskapet til CO₂-handtering fra industrien i vår region, og
185 utvikle dette til flere industriområder.
- 186 • Øke verdiskapningen fra skogen ved å arbeide for å få etablert ny trebasert
187 industri. Avlaste el-nettet og strømproduksjon ved å satse mer på trebasert
188 oppvarming av bygg.
- 189 • Sikre havnekapasiteten for mottak av tømmer, slik at fylket kan foredle mer av
190 tømmeret som i dag sendes ut av landet.
- 191 • Utnytte fylkets fortrinn med sikker og stor tilgang på ren energi til å utvikle næring
192 og sysselsetting der kraftproduksjonen skjer.
- 193 • Sikre produksjon av ren energi, inkludert vann, sol, vind, bølge og tidevann.
- 194 • Skaffe mer kunnskap om kjernekraft og små modulære reaktorer - SMR i fylket.

195

196 **Et landbruksfylke i vekst**

197 Telemark har et formidabelt mangfold som matfylke. I fra vekstsesongen starter langs
198 kysten til fruktinnhøstingen i Midt-Telemark og geitene tas hjem fra setrene i Øvre
199 Telemark har fylkets matprodusenter bidratt til å gi det norske folk trygg og god mat.

200 Fylkeskommunen sin oppgave er å legge til rette for mer av dette. Senterpartiet vil jobbe
201 for økt verdiskapning fra matproduksjonen i Telemark.

202 **Senterpartiet vil:**

- 203 • Stoppe omdisponering av dyrket mark til andre formål.
- 204 • Lage en ny landbruksmelding for Telemark for å legge grunnlaget for at
205 Fylkeskommunen skal støtte utvikling av matproduksjon i hele fylket.
- 206 • Arbeide for at de regionale rovviltnebdene får tilstrekkelig makt og myndighet til
207 å ta ut rovdyr raskt.

208

209 **Et næringsfylke med variasjon og utviklingsmuligheter**

210 De mange små og mellomstore bedriftene i Telemark er en forutsetning for at folk skal
211 bo og trives i hele fylket. Det er arbeidsinnsatsen og risikoen den enkelte eier er villig til å
212 ta som gir fylket disse arbeidsplassene. Fylkeskommunens rolle er å støtte opp om de
213 gode initiativ, ideer og planer som presenteres. Fylkeskommunen skal og bidra til at
214 kommunale, fylkeskommunale og statlige næringsutviklingsaktører samarbeider og at
215 de som vil starte eller utvide en bedrift opplever det som enkelt å søke om råd og
216 bistand.

217 **Senterpartiet vil:**

- 218 • Arbeide sammen med næringssvake kommuner om å etablere kontorfellesskap
219 ute i hele fylket. Dette for å skape attraktive arbeidsfellesskap som sikrer gode
220 kompetansemiljø for den enkelte og vekst potensialet for bedriften.
- 221 • Bruke kommunale næringsfond i næringssvake områder.
- 222 • Gi støtte til kommunale næringsfond.
- 223 • Være en aktiv eier i fylkeskommunale selskaper.
- 224 • Forsterke satsingen på reiselivet. Telemark har et unikt reiseliv – og
225 reiselivsprodukt. Fylket har og en unik beliggenhet med både flyplass, jernbane
226 og båtruter fra inn- og utland. Dette må sikres og utvikles.
- 227 • Arbeide for at Innovasjon Norge sin lokale avdeling styres i fra Telemark – ikke fra
228 Oslo.
- 229 • Utnytte etablerte nettverk utenfor eget fylke. Telemark skal aktivt jobbe for å få
230 etablert næringsvirksomhet til å flytte til fylket.

- 231 • Ha spesielt fokus på IKT- og Helseteknologi. Dette er virksomheter med stort
232 potensial og mange etablerte bedrifter i fylket. Fylkeskommunens etablerte
233 nettverk iblant annet Midt-Vesten i USA bør benyttes som en del av et slikt arbeid.
- 234 • Utvikle en strategi for etablering av statlige arbeidsplasser i fylket. Spesielt viktig å
235 etablere statlige arbeidsplasser i mindre befolkningstette områder.
- 236 • Jobbe sammen med inkubator, næringshage og Universitet i Sør-Øst om
237 etablering av egen TTO funksjon som kan sikre kommersialisering og
238 verdiskapning i fra akademia og klynger i vår region

239

240 **Næringsressurser- geologi**

241 Telemark har store geologiske ressurser, blant annet verdens største kjente forekomst av
242 REE-mineraler. Betydningen av disse sjeldne stoffene vil bli enda større i framtida, og
243 ved å sikre en miljømessig forsvarlig utvinning av disse, kan Telemark og Norge ta en
244 viktig posisjon i utviklinga av morgendagens teknologi. Kina dominerer verdensmarkedet
245 av REE-mineraler i dag, Senterpartiet mener vi er tjent med å redusere avhengigheten av
246 Kina, og utvinne disse selv.

247 **Senterpartiet vil:**

- 248 • Telemark Fylkeskommune skal bidra til å utvikle Fensfeltet på Ulefoss.
- 249 • Legge til rette for næringsutvikling basert på fylkets geologiske ressurser.

250 **5.0 Samferdsel**

251 Telemark treng gode vegar, tog som er i rute, eit busstilbod for heile fylket, ein flyplass
252 som får utvikle seg, breiband til alle – og reduserte utslepp. Ein moderne infrastruktur er
253 ein føresetnad for eit moderne Telemark.

254 Moderne samferdsel gir grunnlag for busetnad og næringsutvikling. Det gjer at
255 arbeidsregionar vert større og at varetransport går raskare. Eit moderne breibandsnett
256 gjer at folk kan arbeide og bu der dei ynskjer.

257 Eit moderne Telemark må utvikle samferdsletilbod som og bidrar til auka trafikktryggleik,
258 gode nærmiljø og reduserte utslepp.

259 Senterpartiet vil:

260 Veg:

- 261 • At E134, inkludert arm til Bergen skal vere framtidig hovudvegforbindelse Aust-
262 Vest. Oppstart av ny Seljestadtunell og prosjekt på Austsida av Haukelifjell seinast
263 i 2024.
- 264 • At det skal byggjast ny Rv36 gjennom Grenland som ein del av ei ny Bypakke
265 Grenland. Denne må sikre behova til heile fylket. Bypakka må bidra til nullvekst i
266 biltrafikken og leggje til rette for inngåing av ei byvekstavgift med staten.
- 267 • Betre standarden på Rv 41, som eit viktig samband gjennom fylke
- 268 • Fullføre bygginga av E-18 så raskt som mogeleg.
- 269 • Satse sterkt på fylkesvegar og innføre minste standard uavhengig av
270 trafikkmengde.
- 271 • Prioritere gang- og sykkelveg langs fylkesvegar med prekært behov.
- 272 • Innføre «bygdepakker»/samarbeid mellom kommunar, regionalt og statleg nivå.
- 273 • Arbeid for heilårsveg RV45 over Suleskar til Stavanger

274

275 Jernbane:

- 276 • Det skal byggjast dobbeltspor på heile Vestfoldbanen til Skien!
- 277 • Arbeide for fleire avgangar på Sørlandsbanen og ringløyning i øvre Telemark,
278 samt fleire avgangar mellom øvre Telemark og Porsgrunn for å styrke
279 persontrafikken på Bratsbergbanen, og gjere denne attraktiv for elevar, studentar
280 ved universitetet og arbeidspendlarar.
- 281 • Stø aktivt opp om Høgfartsbane på strekninga Oslo-Bergen/Stavanger
- 282 • Arbeide for at Stortinget gjer det billigare å køyre tog til, frå og i Telemark!
- 283 • Bygge ny jernbanestasjon i Skien sentrum, med midlar frå ny byvekstavgift med
284 staten.
- 285 • Arbeide for etableringa av tømmerterminal i Midt-Telemark.

286 Buss:

- 287 • Sikre framleis billig busstilbod i fylket, blant anna ved hjelp av statlege
288 påskjønningssmidlar eller gjennom ei byvekstavtale.
289 • Arbeide for gode rammevilkår for ekspressbussane.
290 • Auke kollektivdelen i Grenland .
291 • Seie nei til ytterlegare reduksjon av rutetilboda i distrikta - og styrke det ved
292 innføring av fleire fleksiruter.

293

294 Fly:

- 295 • Stille seg positive til at Sandefjord lufthavn Torp skal vere ein viktig internasjonal
296 flyplass og avlastingsflyplass for Gardermoen. Då vil det ikkje vere trong for ein ny
297 tredje rullebane for Oslo lufthamn Gardermoen.
298 • Arbeid for å sikre statleg varig driftsstøtte til Notodden flyplass, for å sikre
299 næringslivet, Unesco verdensarv og turisme i Øvre Telemark og Buskerud god og
300 effektiv tilgang til flyplass.
301 • Gjere Notodden lufthamn til ein pilotflyplass for luftfartøy som benytter nye
302 energibærere som elektrisitet, hydrogen, brenselceller eller SAF.

303

304 Hamner:

- 305 • Etablere landets viktigaste hamneområde i Vestfold-Telemark blant anna ved at
306 Grenland hamn og Larvik hamn får eit tettare samarbeid.
307 • Utvikle djupvasskaiene i Telemark for mottak og transport av gods.

308

309 Ferjer:

- 310 • Fylkeskommunalt tilskot til ferjeselskapa må vere tilstrekkeleg for at rutetilbodet
311 kan haldast oppe på minimum dagens nivå.

312

313 Breiband og mobil:

- 314 • Byggje «fiber til vegg»/5G i heile Telemark i samarbeid med stat og kommunar.
315 • Syte for full og stabil mobildekning(4G) som og er særst viktig av omsyn til
316 ambulans, brann og politi.

317

318 Trafikkstasjonar

319 • Arbeide for å halde oppe dagens TK-tenester (trafikkale og køyretøy) i heile
320 Telemark fylke.

321

322 Klima.

323 • Utvikle eit biogasstilbod i heile fylket slik at Telemark kan gi eit nullutsleppstilbod
324 til alle typer køyretøy. E134 må bli prioritert som ein nasjonal nullutsleppsveg.

325 • Arbeide for at Enova medverkar til at det er gode lademoglegheiter i heile fylket,
326 slik at elektriske bilar er eit reelt tilbod i heile fylket.

327 • Syte for at offentlege anbod innan transport fører til reduserte klimautslepp. Målet
328 er nullutslepp frå transportsektoren i Telemark.

329

330 **6.o. Utdanning**

331

332 Senterpartiet vil ha en desentralisert skolestruktur med et mangfold av studietilbud
333 tilpasset samfunnets, næringslivets og lokalmiljøets behov. De videregående skolene
334 skal være regionale utviklingsaktører og samarbeide tett med lokalt nærings- og
335 samfunnsliv og Universitetet i Sørøst-Norge. Senterpartiet vil gi elever mulighet til å følge
336 undervisning ved andre skoler enn de selv går på via nettbaserte løsninger. Dette vil gi et
337 enda mer likeverdig tilbud og skape et mer mangfoldig studietilbud for den enkelte elev.
338 Dette må skje på en måte som også styrker hver enkelt skole. Senterpartiet ønsker at
339 færrest mulig elever skal måtte bo på hybel i løpet av videregående opplæring. Vi vil gi
340 elevene mulighet til å gå på en videregående skole i nærmiljøet.

341 Gjennom pedagogisk trygge og faglige kompetente lærere skal elevene ha mulighet til å
342 utvikle sine ferdigheter og sitt potensial. Senterpartiet har tillit til læreren som
343 profesjonsutøver, og vil gi læreren et profesjonelt handlingsrom. Det må gjennomføres
344 en kritisk gjennomgang av mengden rapportering og dokumentasjon som lærere i dag
345 må bruke tid på. I tillegg til lærere er det behov for sterke og faglige team rundt elevene
346 bestående av helsesjuepleier, skolepsykolog, miljøarbeider, rådgiver og sosionom.
347 Laget rundt eleven må styrkes, og fokus på tiltak som fremmer trivsel og læring må økes.

348 Senterpartiet vil ha et tett samarbeid mellom rådgivningstjenesten i de ulike
349 utdanningsnivåene. Dette for å sikre en best mulig tjeneste for den enkelte elev. Et godt
350 samarbeid på tvers av utdanningsorganisasjonene vil gi en bedre faglig
351 rådgivningstjeneste som kan gi økt motivasjon, mer "riktige" valg, og dermed økt
352 gjennomføring og bedre faglige resultater. Det skal gis like god informasjon om både
353 yrkesfaglige linjer og studiespesialiserende linjer i rådgivningen..

354 Senterpartiet vil styrke yrkesfagenes status. Vi vil øke rekrutteringen til yrkesfag, skaffe
355 flere lærlingplasser, bedre kvaliteten på fagopplæringen og redusere kostnadene ved å
356 ta fagopplæring. For å øke kvaliteten i fagopplæringen og hindre frafall vil Senterpartiet
357 øke bevilgningene til utstyr ved de videregående skolene, særlig når det gjelder de
358 ressurskrevende yrkesfagutdanningene og realfagsprogrammet. Dette er viktig for å
359 gjøre utdanningene relevante og for å kvalifisere elevene til det som vil møte dem ute i
360 bedriftene, både i læretida og etter hvert i arbeidslivet.

361 Senterpartiet vil utvikle fagskoletilbudet som en høyere yrkesfaglig utdanning som skal
362 dekke et samfunnsbehov som ikke kan dekkes av universitets- og høgskoleutdanninger.
363 Dette for å kunne dekke kompetansebehovet i primærnæringene, bygg- og

364 anleggsbransjen og i helse- og omsorgssektoren. Senterpartiet vil arbeide for en bedre
365 statlig finansiering av fagskoletilbudet.

366 **Senterpartiet vil:**

- 367
- 368 • Legge til grunn nærskoleprinsippet
 - 369 • Ha en god og gratis offentlig skole som ikke rangerer elevens muligheter etter
370 geografi eller sosioøkonomisk bakgrunn.
 - 371 • Være restriktiv til etablering av privatskoler som undergraver den offentlige
372 skolen. Dagens desentraliserte skolestruktur skal bestå.
 - 373 • Gi elevene mulighet til å bruke byggene også på kveldstid med tilgang til rom,
374 utstyr og bibliotek.
 - 375 • Øke rammene til skolebibliotekene slik at disse kan fungere som samlingssted og
376 ressurscenter for elevene.
 - 377 • At alle videregående skoler skal være tilknyttet skolepsykolog eller tilsvarende
378 tilbud.
 - 379 • Videreutvikle naturbruksskolen Nome vgs avdeling Søve som viktig fagmiljø for
380 næringen.
 - 381 • At alle videregående skoler skal tilby flere vekslingsstilbud skole/læretid slik at
382 flere kan starte læretida allerede fra Vg1.
 - 383 • Stille krav om minst tre lærlingplasser per 1000 innbygger i kommunene, og minst
384 tre lærlingplasser per 5000 innbygger i fylkeskommunen.
 - 385 • At det stilles krav til bedrifter ved anbudsinngåelse om at de må være en aktiv
386 lærebedrift med lærling(er) på oppdragsstedet. Dette må også gjelde
387 utenlandske bedrifter.
 - 388 • Støtte mer fleksibilitet i yrkesfag, slik at de som ønsker det kan ta en større del av
389 opplæringen i bedrift.
 - 390 • Gi lærlinger samme rettigheter som skoleelever. Dette betyr for eksempel rett til
391 organisering og studentrabatt.
 - 392 • Legge bedre til rette for internasjonal utveksling, også for lærlinger.
 - 393 • Slippe til ungdomsorganisasjoner, ungdomspartiet og annen engasjert ungdom i
394 skolen.
 - 395 • Legge til rette for elevråd som et sentralt organ for ungdomsmedvirking i
396 fylkeskommunen.
 - 397 • Fortsette det gode arbeidet for å motvirke frafall slik at flere fullfører
398 videregående opplæring.

- 399
- 400
- 401
- 402
- 403
- 404
- 405
- 406
- 407
- 408
- 409
- 410
- 411
- 412
- Ha mer kompetanseutveksling mellom skoler og næringsliv ved å trekke inn foredragsholdere fra annen offentlig sektor og næringslivet inn i undervisningen, og legge til rette for mer hospitering av lærere i aktuelle bedrifter og organisasjoner.
 - Sikre at alle elever får timene som minstetimetallet tilsier og at en kvalifisert skal være ansvarlig for timen for at den skal kunne regnes som opplæring.
 - Sikre en forsvarlig klasse- og gruppestørrelse i skolen.
 - Satse på etterutdanning av lærere, og sørge for at flere yrkesfaglærere får mulighet til å ta treårig yrkesfaglærerutdanning.
 - Videreføre og styrke ordninger som sommerskole og leksehjelp.
 - Videreutvikle et godt samarbeid med Universitetet i Sørøst-Norge og næringslivet i regionen. USN må videreutvikles med forskning og utdanningstilbud i helse.
 - Gjennomføre lærling-besøk på ungdomsskolen (i faget utdanningsvalg).
 - Sikre alle elever ei trygg reise til og frå skole.

413

414 **Rekruttering og kompetanse**

415 For å sikre rekruttering til landbruksnæringen er det viktig med gode utdanningsløp som
416 kan kombinere praktisk og teoretisk utdanning. Landbruket er i sterk utvikling og kurs
417 og etterutdanning for bønder er et kontinuerlig behov. Det registreres så langt et stort
418 behov for agronomutdanning for voksne.

419

420 **Fou og universitetet**

421 Senterpartiet ønsker å legge til rette for at universitetet i Sørøst-Norge (USN) blir en aktiv
422 medspiller innen næringsutvikling, kultur, folkehelse og utdanning i fylket. For å oppnå
423 dette bør fylkeskommunen være aktiv deltaker i arbeidet med å utvikle universitetet.
424 Senterpartiet mener det er et stort potensial for økt samarbeid mellom USN og
425 kommunene, fylkeskommunen, næringslivet og kulturlivet.

426 **Senterpartiet vil arbeide for:**

427

- 428
- 429
- Å opprettholde og helst styrke aktiviteten ved alle nåværende studiesteder ved USN.

430 **7.0. Helse og folkehelse**

431

432 Sosial og geografisk ulikhet i helse er en stor utfordring i dagens Norge og også i
433 Telemark. Vår sosioøkonomiske bakgrunn spiller inn på både vår fysiske og psykiske
434 helse. Dette påvirker både livskvalitet og livslengde. Vi må ha en politikk som er med på å
435 utjevne disse forskjellene og gi alle innbyggere mulighet til å utnytte sitt potensiale for
436 meningsfulle og gode liv i Vestfold og Telemark.

437

438 For fylkeskommunen betyr det å spesielt satse på tiltak som treffer alle barn og ungdom
439 innen de ulike samfunnsområdene som fylkeskommunen har ansvar for. Områder som
440 kultur, tannhelse, idretts- og nærmiljøanlegg og videregående skole er alle viktige
441 arenaer for å utjevne sosial ulikhet i helse.

442

443 Folkehelsa påvirker hverdagen vår og vi må prioritere forebyggende folkehelsearbeid i
444 stedet for reparasjon. Økt satsing på folkehelsearbeid lønner seg. Sunt kosthold, fysisk
445 aktivitet og god psykisk helse er viktige faktorer for å ha sunne og gode liv. Et
446 lokalsamfunn med sosiale nettverk der frivillige lag og organisasjoner fungerer godt er
447 viktig for det hele mennesket.

448

449 Gode helsetjenester nærmest mulig der du bor og et godt samspill mellom
450 kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten er avgjørende for trygghet og
451 trivsel.

452

453 **Senterpartiet vil:**

454

- 455 • prioritere arbeid med psykisk helse i videregående skole
- 456 • sikre god dialog mellom videregående skole og vertskommune som en del av
457 det forebyggende arbeidet ved å besøke vertskommunens politiråd regelmessig.
- 458 • samarbeide med vertskommuner for å sikre et likeverdig helsesykepleiertilbud på
459 de videregående skolene
- 460 • satse på mer fysisk aktivitet inn i skolen for å fremme læring og god helse.
- 461 • anerkjenne den viktige jobben frivillig sektor gjør gjennom å bidra med hjelp i
462 spillemiddelsøknader og rapportering.
- 463 • være med å utvikle gode nærmiljøanlegg rundt i hele regionen
- 464 • legge til rette for økt fysisk hverdagsaktivitet.

465 **Folkehelse**

466

467 Fylkeskommunen har ansvar for den offentlige tannhelsetjenesten. Fylkeskommunen
468 skal arbeide for god tannhelsetjeneste i hele fylket.

469 Fylkeskommunen er pådriver og koordinator for utviklingsprosesser i fylket. Gjennom
470 denne rollen er det viktig å støtte opp om kommunale helse- og omsorgstjenester og
471 spesialisthelsetjenester i fylket.

472 Psykiske lidelser og rusbrukslidelser er utbredt i den norske befolkningen og disse
473 lidelsene bidrar til betydelig helsetap. Det er i nyere tid observert en bekymringsfull
474 økning i andelen unge jenter som rapporterer et høyt nivå av psykiske plager og som
475 oppsøker helsetjenesten for sine plager. Samtidig er det mange tegn som tyder på at
476 unge gutter kan ha like store psykiske plager uten å oppsøke hjelp. Fylkeskommunen
477 skal ha dette som bakteppe i utviklingen av videregående skoler, folkehelsearbeidet og
478 samarbeidet mellom opplæring og folkehelse.

479 Det er større sosiale helseforskjeller i Norge enn i mange andre europeiske land. Kvinner
480 og menn med lengst utdanning lever seks til sju år lengre og har bedre helse enn de
481 med kortest utdanning. Senterpartiet vil jobbe for et helsefremmende samfunn, fordi god
482 helse for alle gir mindre ulikhet. Det er en viktig oppgave for Fylkeskommunen å
483 samordne folkehelsearbeidet i fylket gjennom samarbeid med kommuner, frivillige
484 organisasjoner og regionale/statlige aktører.

485 **Senterpartiet vil:**

- 486 • Beholde dagens organisering av den offentlige tannhelsetjenesten
- 487 • Ha tilbud om offentlige tannlegekontor både i byene og i distriktene
- 488 • Beholde dagens ordninger for offentlige støtte til tannbehandling
- 489 • Arbeide for lokalisering av luftambulansebase i Vinje.
- 490 • Støtte opp om desentraliserte helsetjenester, særlig når det gjelder psykisk
491 helse- og rusarbeid
- 492 • Fremme arbeid med psykisk helse og læring i videregående skoler i fylket
- 493 • Ha regional plan for folkehelse
- 494 • Understreke frivillighetens betydning for folkehelsen
- 495 • Bedre tilbudet for sunn mat i elevkantinene
- 496 • Ha gratis frokost på alle videregående skoler

497 **8.o. Kultur og kulturarv**

498

499 Telemark byr på det fremste i Norge av både eldre og moderne kultur, og av
500 folkekunsten. Vi har kulturarv både fra vikingtid, middelalder og moderne industrihistorie.
501 For Senterpartiet er det viktig å ivareta og formidle dette på best mulig måte og ta tak for
502 å løfte kulturen og kulturarven ytterligere i hele fylket vårt. Statusen som kulturfylke må
503 forvaltes godt samtidig som den framover må benyttes i enda større grad til å skape nye
504 verdier.

505 Senterpartiet ønsker en satsning på kulturbasert reiseliv som vil skape nye
506 arbeidsplasser og gjøre fylket mer attraktivt å bo i. Samtidig er vi opptatt av å hegne om
507 kulturens egenverdi og vi vil jobbe for å styrke viktige kulturinstitusjoner og
508 kulturarrangementer som fremmer kunstfelt, kulturforståelse, kulturopplevelser og
509 kulturutøvelse ytterligere.

510

511 Telemarkskanalen, Gaustatoppen, og verdensarvstatusen til industrisamfunnene Rjukan-
512 Notodden, kystkulturen, skiopplevelser, Ibsen, Vinje, Vesaas og folkekunsten, er viktige
513 spydspisser i en slik satsning.

514

515 Telemark har utallige dialekter og to skriftspråk. Språk er en viktig del av vår
516 identitetsfølelse, og Senterpartiet mener det er riktig å ta godt vare på begge
517 målformene. Vi mener det er viktig med en språkbruksplan, for å sikre at skriftspråkene
518 våre er likestilt..

519 **Senterpartiet vil:**

520

- 521 • Øke driftstilskuddet til frivillige organisasjoner og allmenne kulturtiltak, særlig for
522 å støtte mindre kulturarrangement bedre enn nå og for å løfte kultur med og for
523 barn og unge.
- 524 • Gi frivilligheten bedre vilkår ved å inngå flerårige samarbeidsavtaler med lag og
525 foreninger
- 526 • Jobbe for mer forutsigbar økonomisk støtte til fylkets festivaler og
527 kulturarrangementer
- 528 • Utvikle museene i Telemark innenfor gjeldende organisering og sikre at Staten
529 bidrar økonomisk til dette.

- 530
- 531
- 532
- 533
- 534
- 535
- 536
- 537
- 538
- 539
- 540
- 541
- 542
- 543
- 544
- 545
- 546
- Sørge for nok ressurser fra både Fylkeskommunen og Riksantikvaren til Rjukan-Notodden verdensarv for å oppfylle vedtatt tiltaksplan, og særlig jobbe for istandsetting av Tinnosbanen og Tinnsjøbåtene, samt sikring og formidling av Tungtvannskjelleren.
 - Telemarkskanalen; Senterpartiet vil at statens økonomiske ansvar for å sikre videre drift og utvikling av både Øst- og Vestkanalen økes, og at fylkeskommunen sikrer videre utvikling av kanalen. Senterpartiet er spesielt opptatt av at sluseanleggene vedlikeholdes og at tilbudet langs kanalen forbedres. Senterpartiet vil jobbe for at kraftprodusenter langs kanalen må ta en større del av vedlikeholdskostnaden for damanlegg langs kanalen.
 - Aktiviteten langs Telemarkskanalen må økes. Telemarkskanalen regionalpark er et sentralt verktøy for å knytte frivillige, lokalsamfunn og næringsinteresser sterkere inn i utviklingen av Telemarkskanalen
 - Være en aktiv eier som tar ansvar for å gjøre Teater Ibsen til et nasjonalt Ibsen-teater
 - Støtte opp under arbeidet i Grenland Friteater og bidra til at Teaterpark-prosjektet realiseres.